

CURSO DE INTRODUCCIÓN A LA ORNITOLOGÍA DE CAMPO

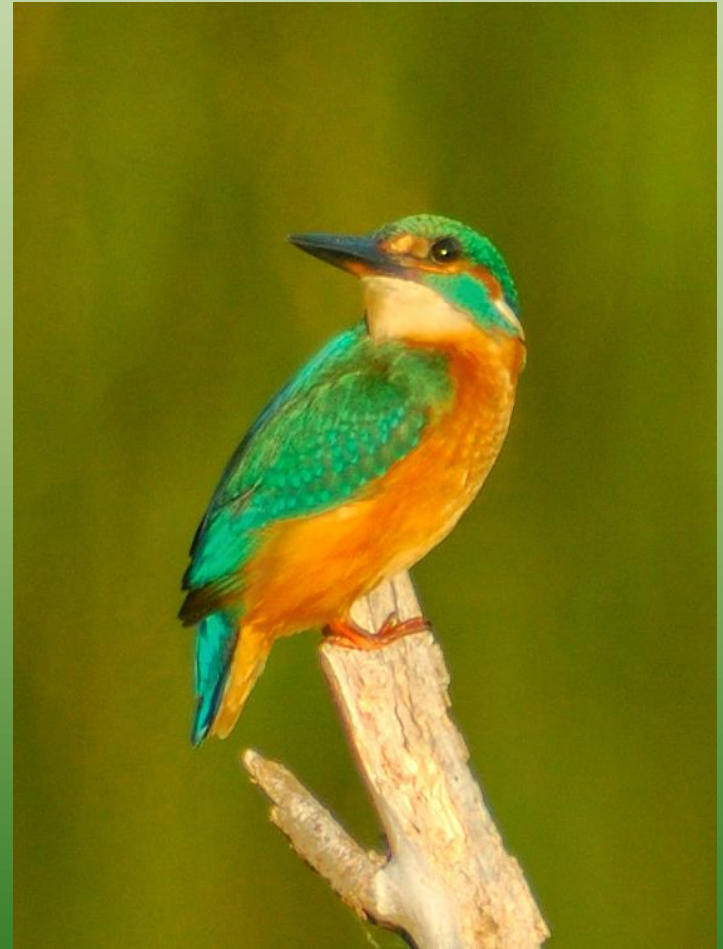
Juan Bernal Guerrero

Con el apoyo

Introducció a l'ornitologia 1, continguts:

- Ells Ocells
- Característiques generals dels ocells
- Dissenyats per volar
- L'esquelet
- Anatomia interna
- Anatomia externa
- Anatomia externa de l'ala
- Adaptació al medi
- Reproducció
- La migració
- Taxonomia
- Els ocells en el seu medi

Els ocells

- De mida apreciable
- En tots els medis
- La majoria de les espècies són diürnes
- Actives durant tot l'any
- Moltes espècies (aprox. 10.000 a tot el mon)
- Abundants (molts exemplars)
- Fàcils de detectar visual i auditivament

Característiques generals dels ocells

- Vertebrats
- Homeotermes; animals de sang calenta

Característiques generals dels ocells

➤ Dotats d'ales

➤ Recoberts de plomes

Característiques generals dels ocells

➤ Ovípars (posen ous i els incuben)

Dissenyats per a volar

- Ales
- Plomes
- Homeotèrmia
- Oviparisme

- Cor molt gran i potent
- Pneumatització dels ossos
- Reducció del pes dels òrgans
- Potent sistema respiratori

L'esquelet

Vèrtebres

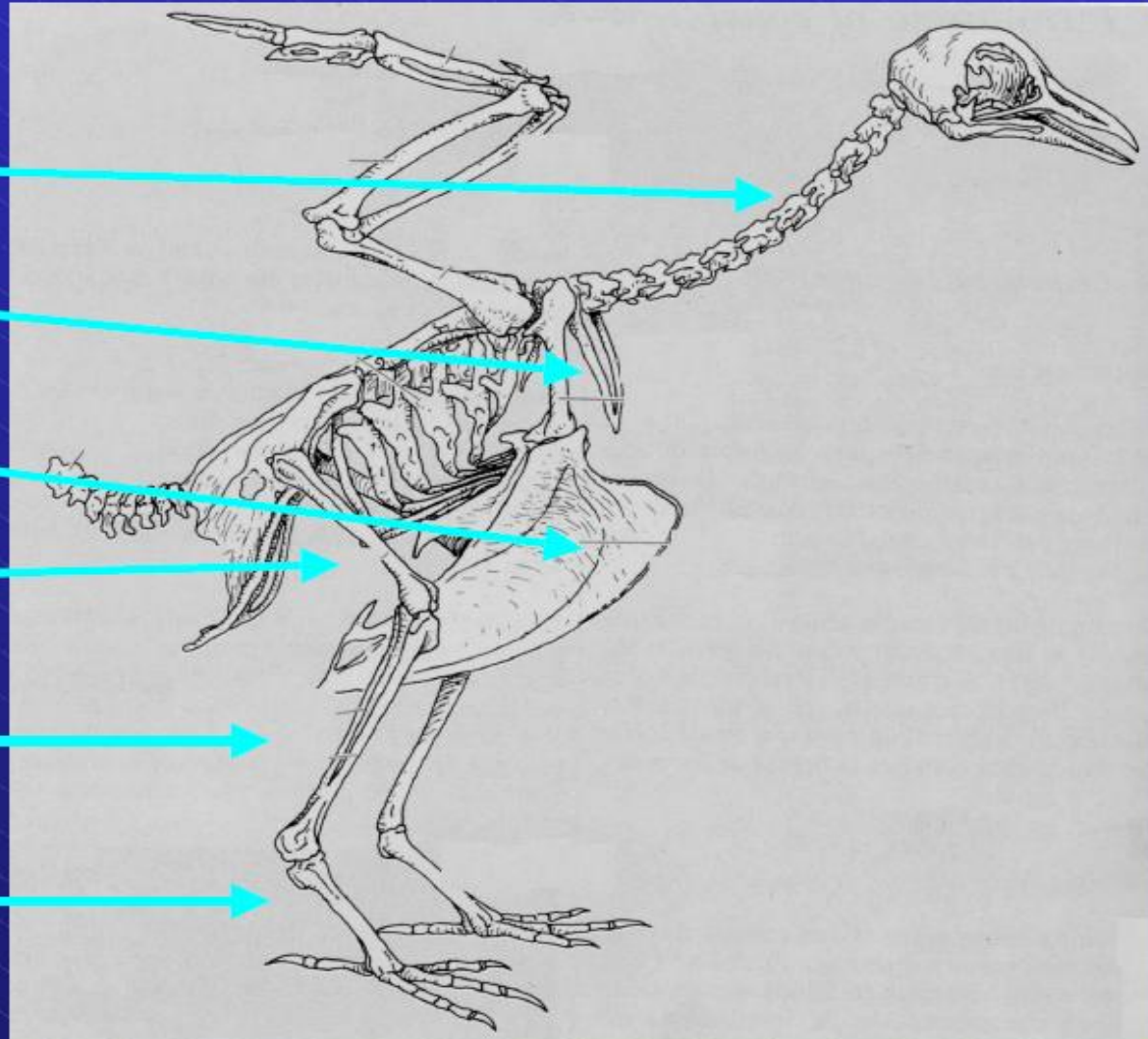
Clavícula

Esternó

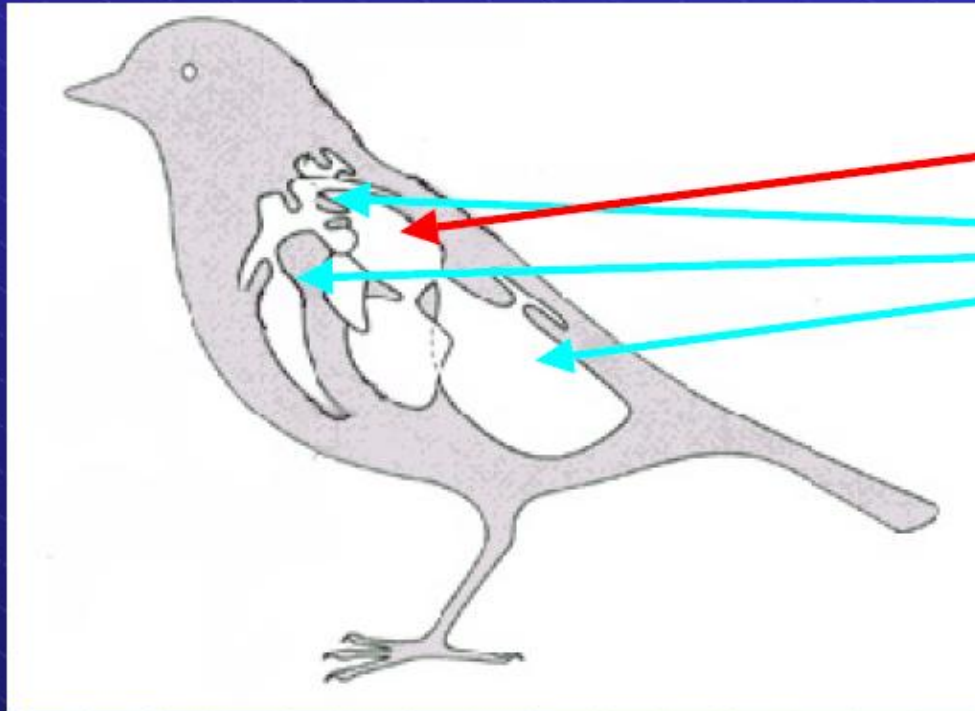
Fèmur

Tíbia i peroné

Tars

Anatomia interna: el sistema respiratori

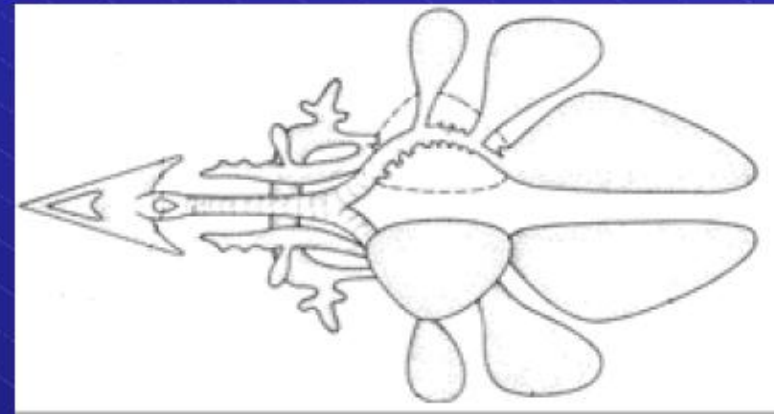

Pulmó

Sacs aeris

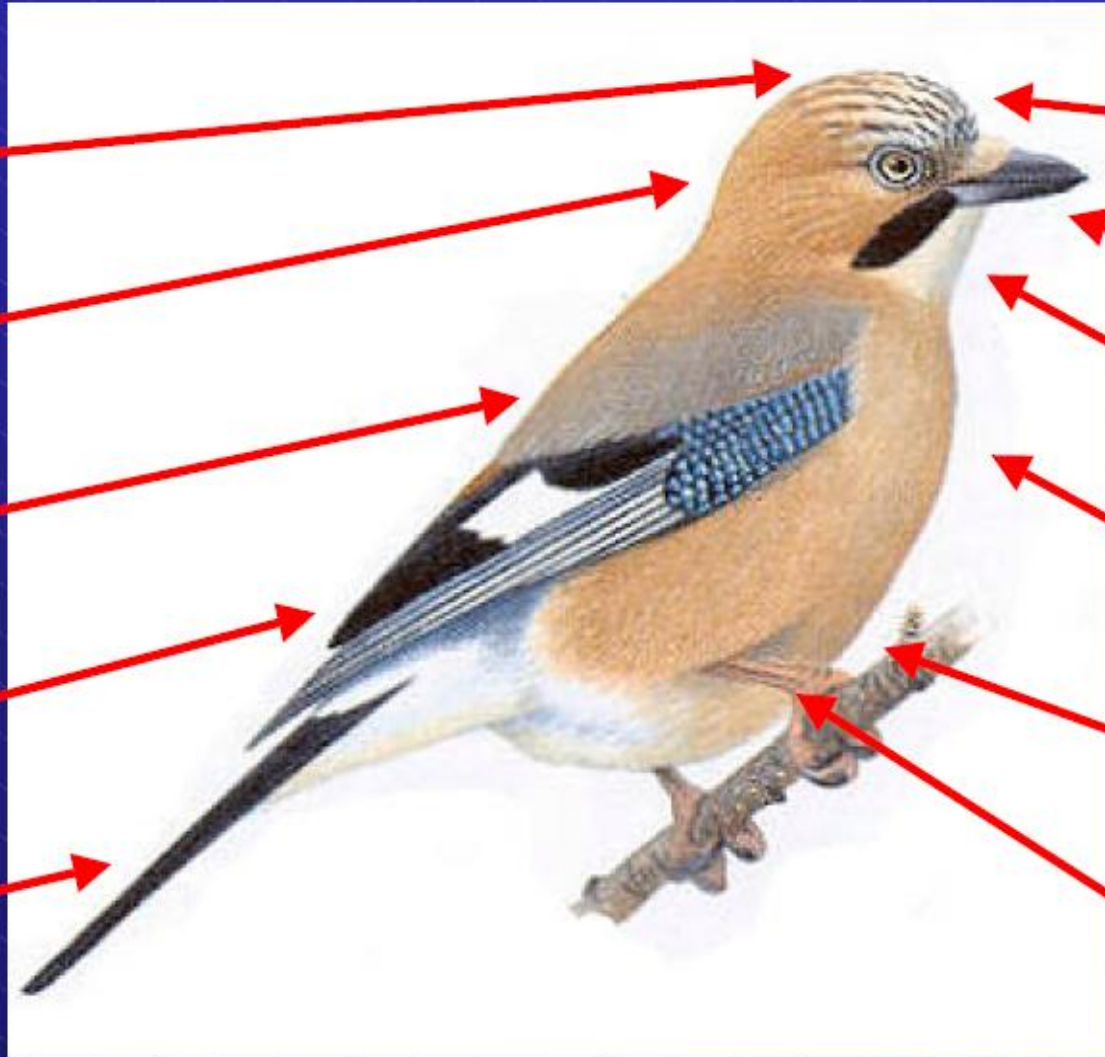
Visió lateral

20 % del volum corporal !

Visió dorsal

Anatomia externa: el cos

Pili

Front

Nuca

Bec

Dors

Gola

Carpó

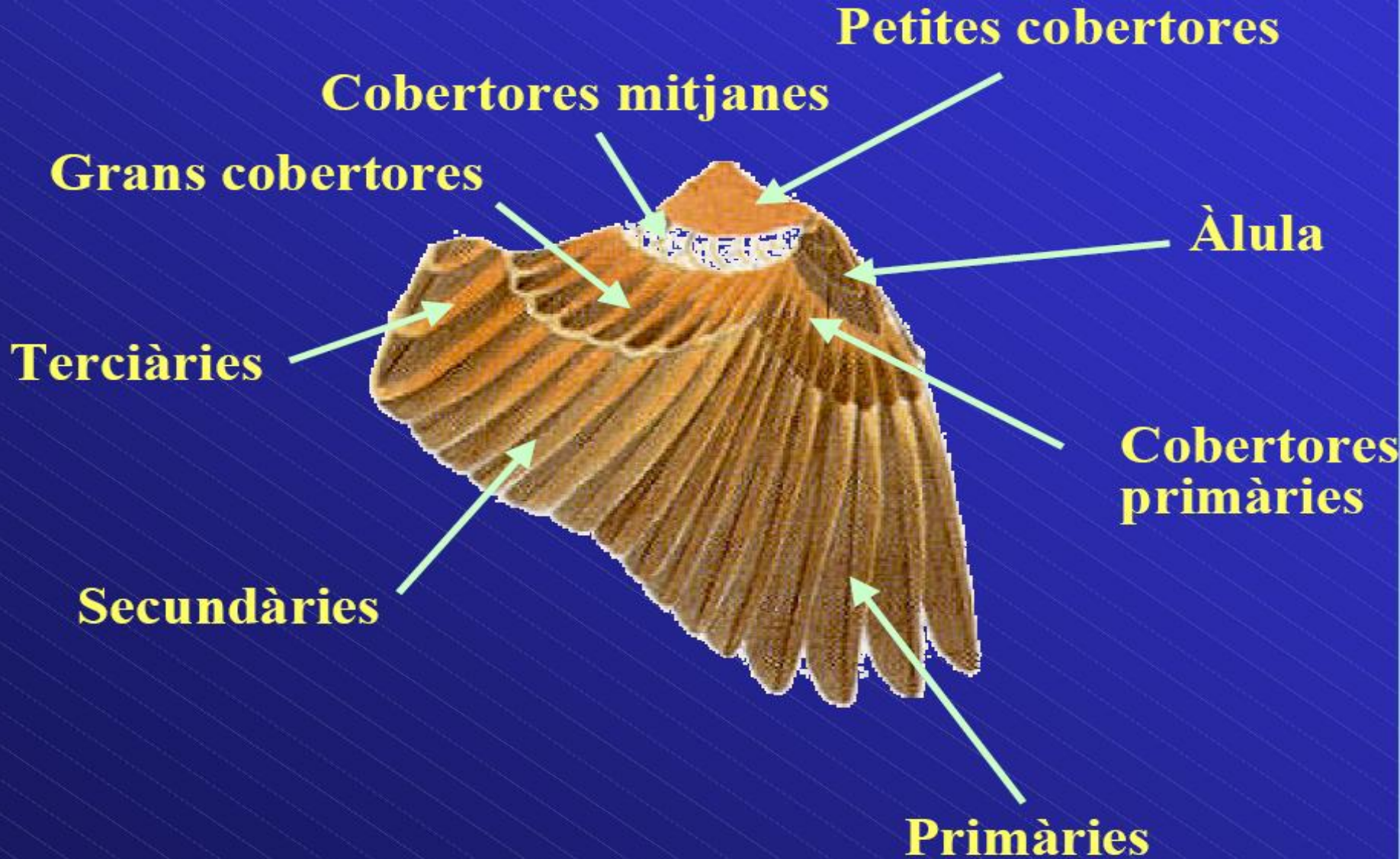
Pit

Rectrius

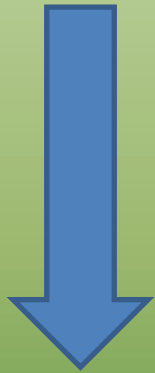
Ventre

Tars

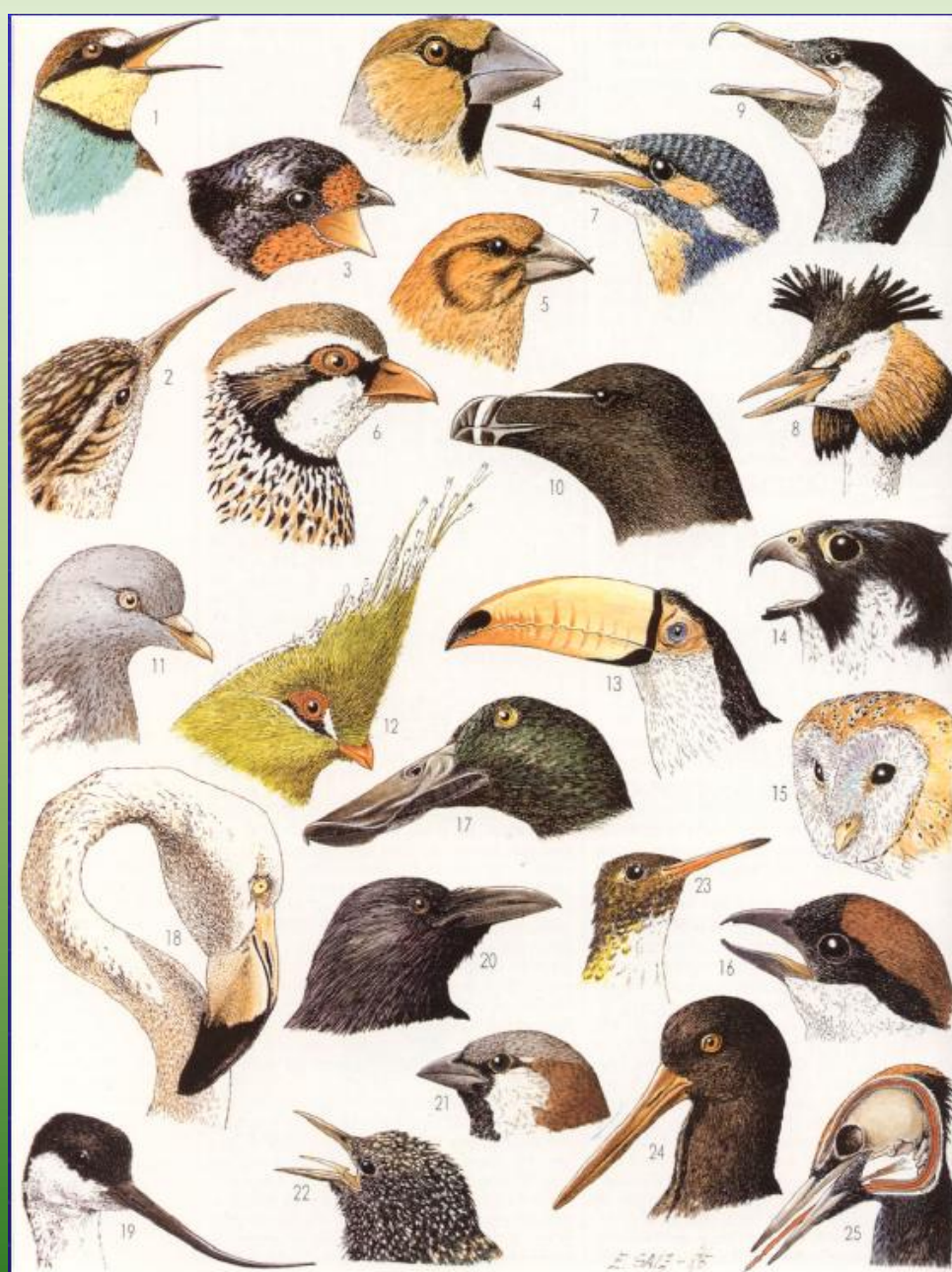
Anatomia externa: l'ala

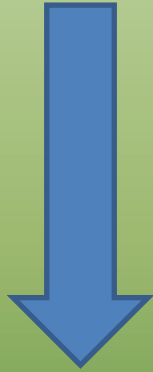
Diversitat d'aliments

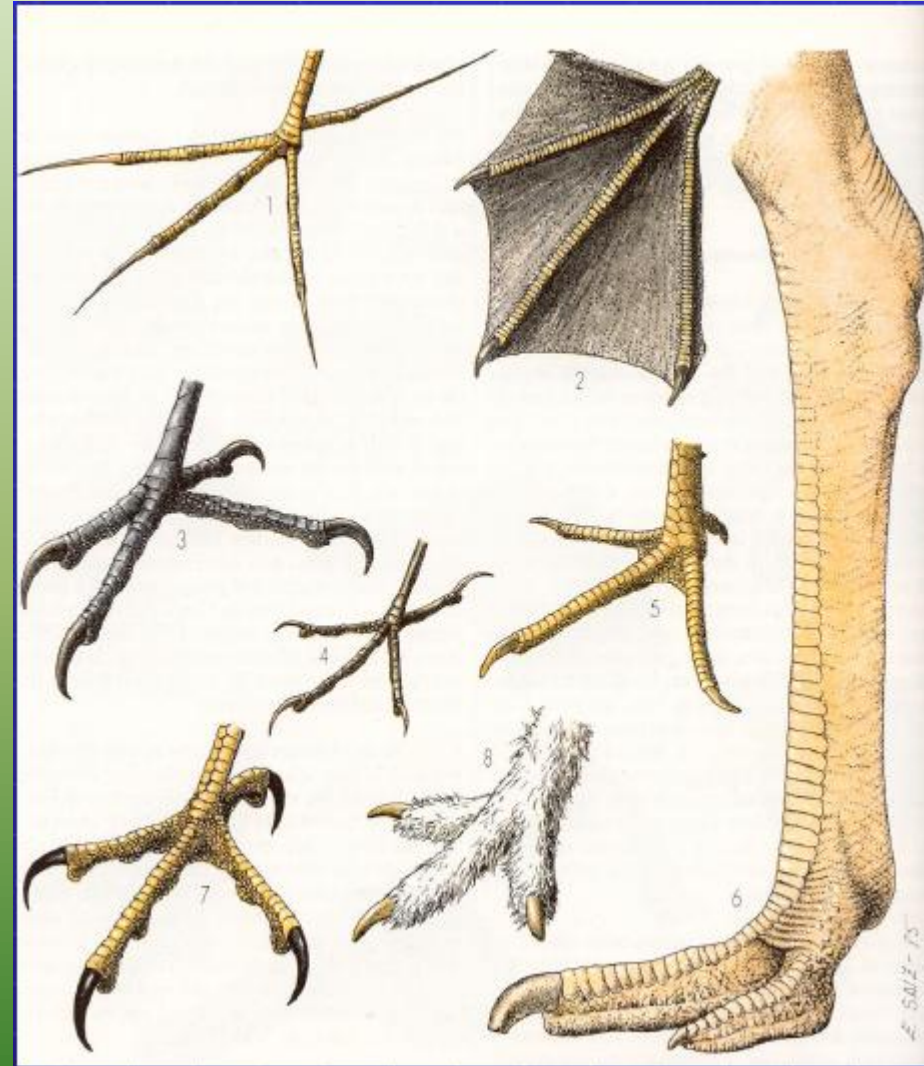
Diversitat de becs

Diversitat de locomoció

Diversitat de potes

La Reproducció

➤ El 90 % de las especies d'ocells són monògames

Dues estratègies diferenciades

Espècies solitàries

Espècies colonials

Selecció de zona i manteniment del territori

Selecció de parella

els mascles s'exhibeixen i la femella tria

Després arriba l'aparellament...

... i el niu

La migració

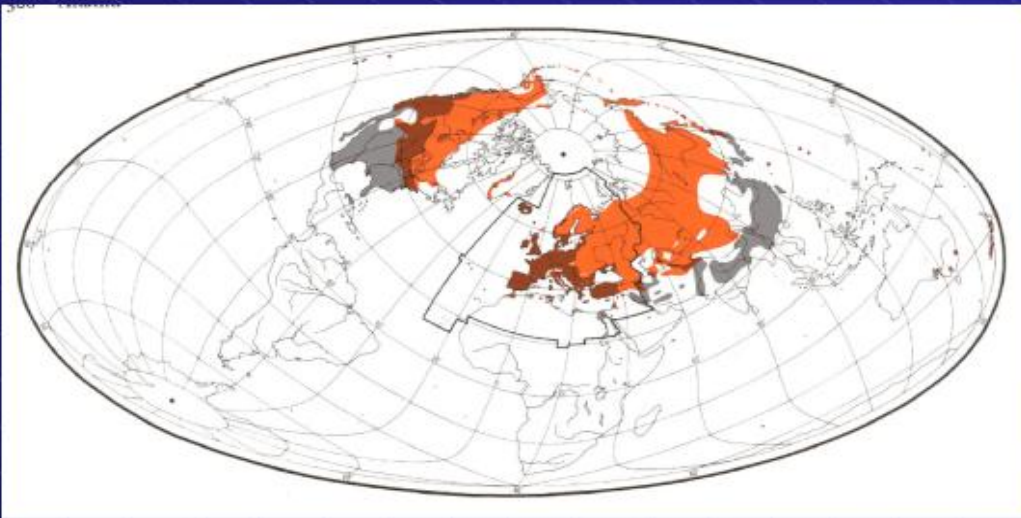

➤ Desplaçaments estacionals, i de llarga distància, que porten a tota o bona part de la població a canviar de residència

Papamosques gris *Muscicapa striata*

Ànec collverd
Anas platyrrhynchos

La causa fonamental de tots aquests moviments és la recerca d'aliment, tot seguint els canvis periòdics que les estacions produeixen en la disponibilitat de recursos.

Distàncies d'entre 5.000 i 10.000 km són habituals, i el rècord està en els 35.000 km del xatrac àrtic (*Sterna paradisea*).

Taxonomía

S'han descrit 37 ordres d'ocells. Veiem-ne els més ben representats a casa nostra:

Cabussons

Baldrigues

Taxonomía

Corbs marins

**Cigonyes i
agrons**

Taxonomía

Flamencs

Ànecs i oques

Taxonomía

Voltors i àligues

Xoriguers i falcons

Taxonomía

Galls i perdius

Fotges, grues i sisons

Taxonomía

Gavines, limícoles, xatracs i àlcids

Taxonomía

Coloms i tórtores

Xurres i gangues

Taxonomía

Mussols, ducs i òlibes

Cucuts

Taxonomía

Enganyapastors i siboc

Falciots i ballester

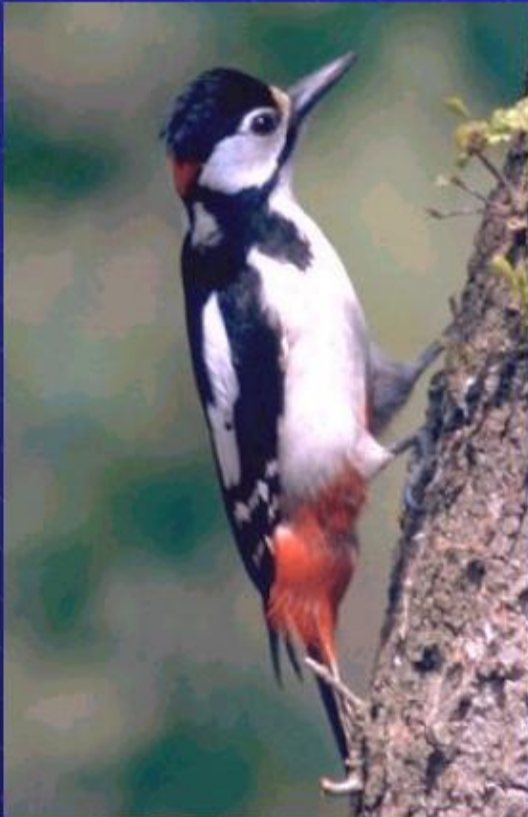
Taxonomía

**Blauets, puput,
gaig blau i abellerols**

Taxonomía

Picots

Taxonomía

Passeriformes

Els ocells en el seu medi

Amb l'única excepció del subsòl i els fons marins, els ocells han colonitzat tots els ambients del planeta. No trobem, però, les mateixes espècies a tot arreu.

De les més de 9000 espècies d'ocells que hi ha al món, 402 han estat citades a Catalunya, xifra considerable atenent-nos a les dimensions del territori. Les dues causes principals serien:

- La diversitat ambients
- La posició geogràfica, en una zona d'intens pas migratori

Principals hàbitats de Catalunya

Alta muntanya

Bosc

Brolles i garrigues mediterrànies

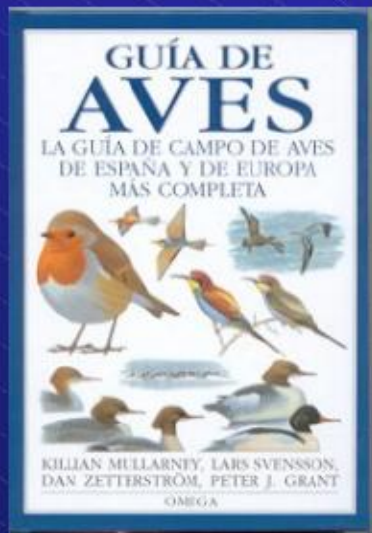
Zones estèpiques

Conreus

Zones urbanitzades

Zones humides

Bibliografía

- Història Natural dels Països Catalans. Volum 12. Ocells
- Guia de AVES. Ed Omega. K. Mullarney, L. Svensson and P. Grant.
- Anuaris d'Ornitologia de Catalunya. ICO
- The birds of the Western Palearctic "Cramp"
- Handbook of the birds of the world. del Hoyo J., Elliott A. and Sargatal, J.

Institut Català d'Ornitologia
C./Girona 168 entresol 5a Barcelona
tel. 93 458 78 93

ico@ornitologia.org
www.ornitologia.org

Així que ja sabeu...

...a gaudir dels ocells

CURSO DE INTRODUCCIÓN A LA ORNITOLOGÍA DE CAMPO

Con el apoyo

CURSO DE INTRODUCCIÓN A LA ORNITOLOGÍA DE CAMPO

Juan Bernal Guerrero

Con el apoyo

Introducció a l'ornitologia 2.

L'observació dels ocells i estudis que se'n deriven

- L'observació dels ocells
- Comportament
- Tipus d'Ornitòleg
- Llistes – “twitching”
- L'estudi dels ocells
- L'anellament
- Estudis i projectes

L'observació dels ocells

una certa paciència

prismàtics

telescopis

guies de camp

llibreta de camp

CD's amb cants i veus d'ocells

Prismàrics

faciliten l'observació de detalls no visibles a simple vista

recomanable que siguin lleugers

entre 8 i 10 augments

lluminosos

enfoc a curta distància

De porro

Enfoc extern

fràgils

econòmics

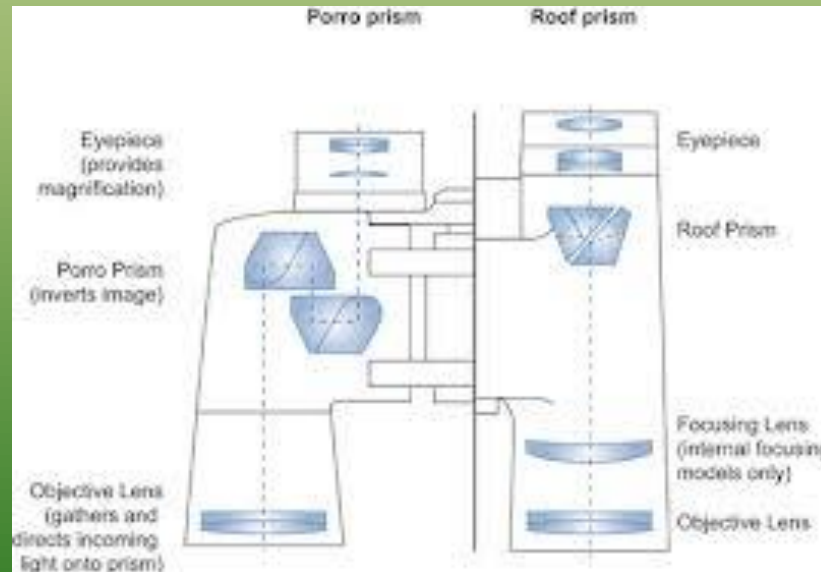
De sostre

enfoc intern

bastant

resistents, en
ocasions blindats

cars

Els telescopis

permeten observar ocells a distància
pesats, necessitem sempre un trípod
habitualment amb zooms d'entre 20 i 60 augments
cars

Les guies de camp

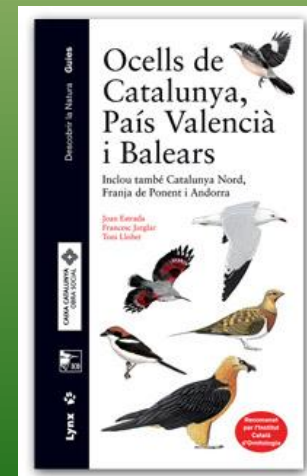
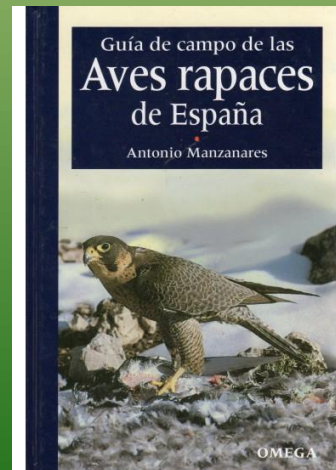
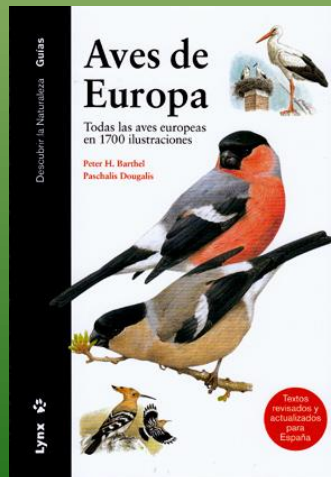
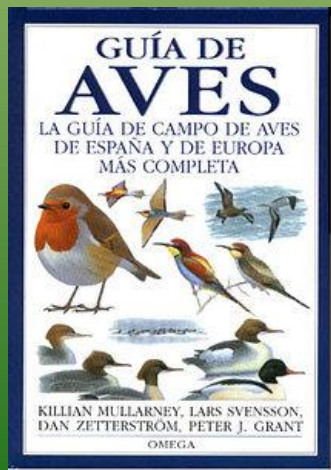
imprescindibles per identificar les espècies desconegudes
han d'il·lustrar el màxim nombre de plomatges (mascles, femelles,
adults, joves, estivals, hivernals,...)

millor dibuixos que fotografies

mapa de distribució

descripció de l'ocell

Poden ser de faunes locals o de grups faunístics

Llibreta de camp

és la nostra memòria del què hem anat observant els diferents dies a les diferents localitats

i

ens serveix per descriure aquelles observacions que no han pogut
Ser plenament identificades, a l'espera de més informació

CDs de veus d'ocells

la veu, és un dels sistemes de comunicació més desenvolupats
entre els ocells

-

l'experiència és clau en la identificació auditiva de les espècies, les
gravacions però són de gran ajut a l'hora d'identificar
espècies desconegudes

-

habitualment de faunes locals més rarament

de grups faunístics

Comportament

evitar els moviments sobtats i el soroll evitar anar grups multitudinaris

circular d'esquena al sol per evitar els contrallums

dur roba i calçat còmodes i de colors discrets

No cal anar disfressats de “rambos”, però tampoc en massa i cantant “I gou, I gou, anem a mirar ocells”

Tipus d'Ornitòleg

Ocellaire o Birder → Birdwatching

- Passatemps
- 'Llister' – 'Twitcher'
- 'Bimbero'

Científic

Llistes – “twitching”

Col·leccionisme d'observacions.

Relativament estès i afavorit per l'alt nombre espècies i la possibilitat d'aparèixer en qualsevol lloc mercès la capacitat de vol.

Espècies diferents al llarg de l'any. També permet viatjar pel món amb l'excusa dels ocells

Maratons ornitològiques

L'Ornitòleg amater

Portals web ICO ▼

Juan Bernal [desconnectar]

ca es en fr

Pàgina d'inici d'Ornitho.cat

Entitats col·laboradores

Evidències de reproducció

▼ Consultar

☐ Observacions

- El darrers 2 dies

- El darrers 5 dies

- El darrers 15 dies

- Les darreres observacions de rareses

- Totes les meves observacions

- Consultes avançades

- Resum diari

☐ Dades i anàlisis

- Isard 11-14

- Cabirol 11-15

- Lluert 13-14

Benvingut a www.ornitho.cat

ornitho.cat és el portal web dedicat a l'intercanvi d'informació sobre les observacions d'ocells, mamífers, amfibis, rèptils, libèl·lules i papallones diürnes de Catalunya. És una iniciativa de l'Institut Català d'Ornitologia vinculada amb el Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya i promoguda conjuntament amb el departament de Territori i Sostenibilitat i diverses entitats ornitològiques i naturalistes.

Darreres notícies

★new dijous 4 setembre 2014

tipnews

Cada espècie que anotes a ornitho és una donació a l'estudi de les aus!

A part del fabulós premi consistent en un tripode i telescopi SWAROVSKI que tenen un valor de venda de 4.500€, la Cursa ORNITHO SWAROVSKI OPTIK [...]

Barcelona
diumenge 14 setembre 2014
Minvant (19 dies)
Surt a les 23h39 i s'amaga a les 13h26

Sol : sortida a les 07h31 i posta a les 20h02
Dia : alba a les 07h03 i crepuscle a les 20h30

Darreres observacions afegides aquest minut i la meua darrera observació fa 378 dies.
Actualment hi ha 33 visitants al web.

**COMPRA JA
L'ENTRADA!**

**DELTA
BIRDING
FESTIVAL**

1r Festival Internacional
d'Ornitologia
del Delta de l'Ebre
26 • 27 • 28
setembre de 2014

Les darreres observacions :

XML

[Mostrar les observacions noves]

Ànec mandarí

Aiguamolls del Pla, El Pla de Santa Maria

★●● 3 individus, diumenge 7 setembre 2014

Estany de Banyoles sud

★●● 1 individu, dimecres 10 setembre 2014

L'anellament

- Tècnica basada en la captura incruenta dels ocells i la seva individualització mitjançant una anella metàl·lica amb un codi de lletres i números.
- Permet estudiar les migracions, longevitat, fidelitat a l'àrea de cria, paràmetres demogràfics, també estudis de biometria i muda
- Permet identificar espècies conflictives

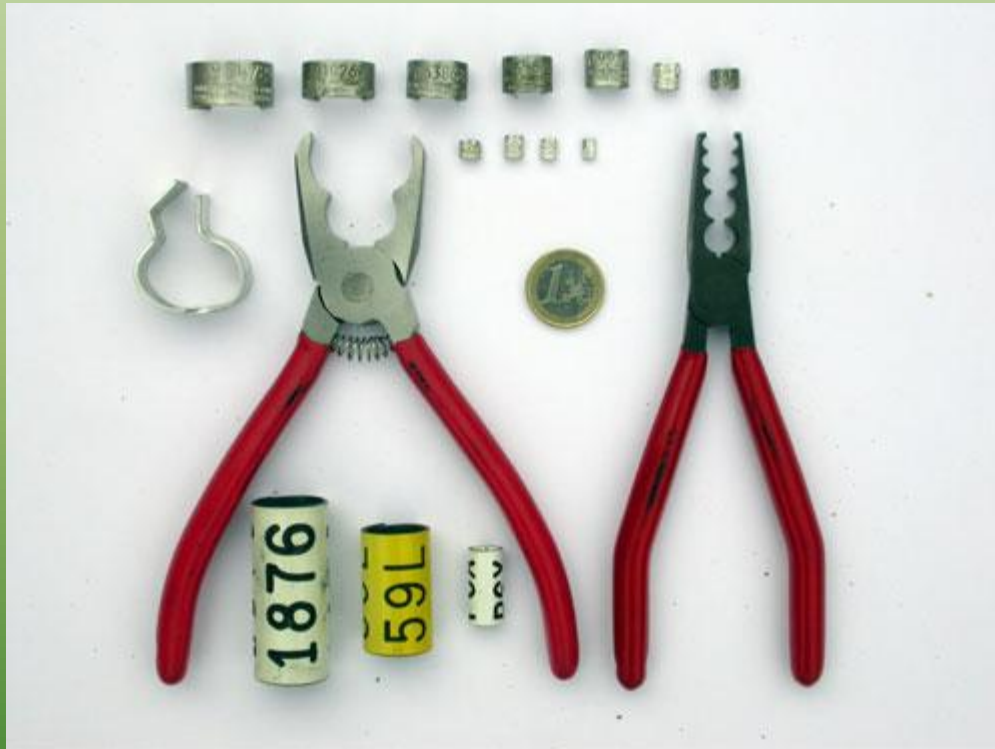
L'Anellament

Captura incruenta

L'Anellament

individualització dels exemplars

1-Tipus d'estudis

Estudis de biometria i morfologia

➤ permeten descriure les característiques externes de les diferents espècies. Importants en la taxonomia,...

Estudis faunístics

➤ descriuen l'avifauna d'un indret concret. Un exemple pot ser els ocells de la Serralada litoral on es pot recollir la fenologia i l'abundància de cada una de les espècies en aquesta localitat en base al nombre d'observacions

Estudis de la distribució geogràfica

➤ permeten conèixer amb precisió les àrees de distribució de les diferents espècies i detectar canvis en les mateixes. Un exemple en serien els Atles

2-Tipus d'estudis

Censos

Permeten conèixer les poblacions reals de les diferents espècies i detectar canvis en el temps. Es basen en comptatges en els quals participa un nombre important de persones. p.e el cens d'aquàtiques hivernants. També es poden fonamentar en transectes i altres tipus de censos.

Estudis de la migració

Permeten conèixer les principals rutes. En algunes espècies es pot seguir la migració activa, cas d'alguns passos de muntanya dels Pirineus. A vegades també amb radars. En petits passeriformes, sobretot, la migració s'estudia a través de l'anellament. També marcatges especials i seguiment via satèl·lit.

3-Tipus d'estudis

Estudis de la reproducció

Analitzen la fenologia reproductora, mida de posta, èxit reproductor. En bona mesura es basen en l'observació directa. Permeten fer models demogràfics. Interès en la conservació.

Estudis de l'alimentació

Es poden realitzar a partir de l'estudi d'egagròpiles, excrements, regurgitats, aportacions de preses al niu, recollida d'estòmacs,...

Estudis de comunitats

Permeten descriure i quantificar l'avifauna d'una localitat o un biotop determinat. Sovint es realitzen mitjançant diferents tipus de censos. Parcel·les, taxiats, estacions d'escolta,...

4-Tipus d'estudis

Estudis de comportament

Analitzen les interaccions intra i interespecífiques dels exemplars. Podem estudiar els períodes d'activitat i inactivitat, la distribució dins dels grups, els rangs de dominància, la vigilància, l'actitud enfront als predadors. Facetes de l'aparellament,...

Projectes de seguiment integrat

Els projectes de seguiment integrat estudien l'àrea de distribució de les espècies en un determinat territori, analitzen les variacions en les seves poblacions i les tendències demogràfiques, cosa que permet dissenyar les estratègies de conservació.

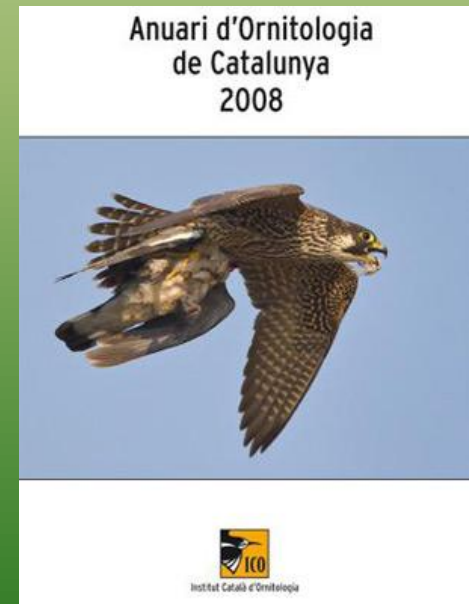
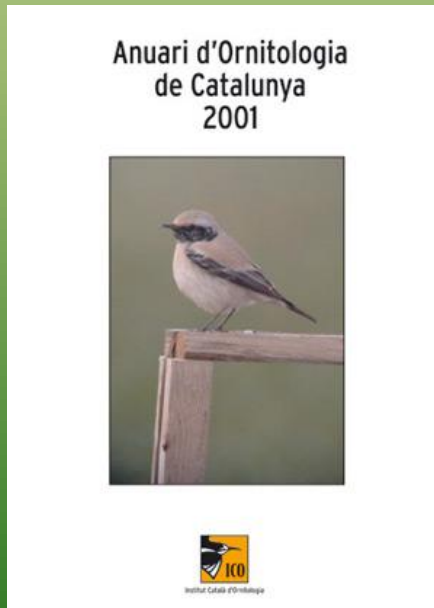
Projectes de seguiment integrat que actualment es duen a terme a Catalunya

- Anuari d'ornitologia de Catalunya
- Atles dels ocells nidificants de Catalunya
- Seguiment d'ocells comuns de Catalunya (SOCC)
- Campanyes d'anellament estandarditzades
- Projectes de seguiment integrat

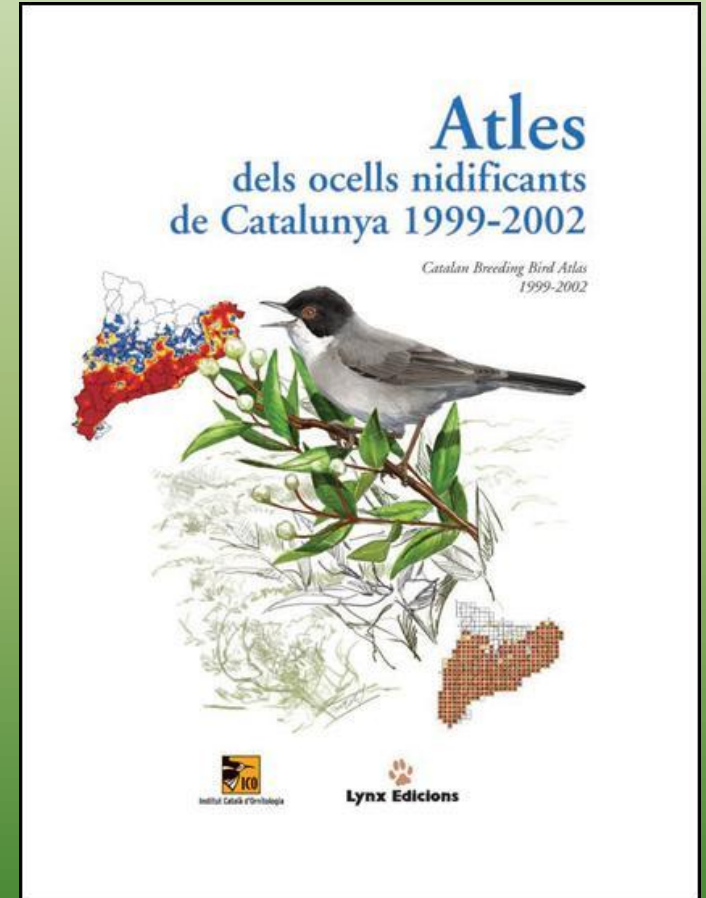
Anuari d'ornitologia de Catalunya

- incorpora dades de més de 1.500 ornitòlegs
- recull les observacions d'interès que es generen anualment a Catalunya. Inclou tant les rareses com les dades rellevants de distribució, fenologia, nombres, paràmetres reproductors, comportament,...

Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002

- permet conèixer la distribució de les espècies a Catalunya
- permet comparar la distribució entre diferents períodes per detectar variacions en l'àrea de distribució
- pretén tenir no només una idea de les àrees de cria de cada espècie sinó també de l'àrea de campeig i la seva abundància.

El seguiment d'ocells comuns de Catalunya (SOCC)

- programa de seguiment a llarg termini que pretén detectar les tendències de les diferents espècies en base a una sèrie de censos lineals anuals
- pretén analitzar la relació entre les tendències i els canvis ambientals

Projectes d'anellament estandarditzats campanyes d'anellament:

Piccole Isole i Migració postnupcial

- permeten estudiar les rutes migratòries i les àrees de cria i hivernada de cada una de les diferents poblacions
- permeten detectar tendències al llarg dels anys

Projecte Sylvia:

- permet analitzar l'èxit reproductor i la supervivència
- permeten detectar tendències al llarg dels anys

En resum, mirar ocells pot ser bon passatemps i a la vegada generar informació molt valuosa per a la conservació de la natura

Moltes gràcies per la vostra atenció.

CURSO DE INTRODUCCIÓN A LA ORNITOLOGÍA DE CAMPO

Con el apoyo

